

Magdalena Florianowicz, Monika Zielonka

Działalność i organizacja Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie na przestrzeni trzydziestu lat istnienia

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (35), 59-73

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAGDALENA FLORIANOWICZ, MONIKA ZIELONKA¹

DZIAŁALNOŚĆ I ORGANIZACJA BIBLIOTEKI WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO W KOSZALINIE NA PRZESTRZENI TRZYDZIESTU LAT ISTNIENIA

*Biblioteka nie jest po to,
by była w paki pozamykana albo do ozdoby służąca.
Jest po to, aby była powszechnie używana.*
(Joachim Lelewel)

Wstęp

Słowo „biblioteka” wywołuje różne skojarzenia. Dla jednych jest to miejsce, gdzie ciągną się rzędy półek ze sklejki, zastawione owiniętymi w foliowe okładki książkami. Wydaje je melancholijna pani bibliotekarka odziana w zapiętą pod brodę wełnianą kamizelkę, białą bluzkę i sięgającą kostek burą spódnicę, na nosie ma obowiązkowe okulary o szklach grubości denek od butelek i uczesana jest, rzecz jasna, w kok. Po godzinach – wiadomo – robi na drutach i dokarmia bezdomne koty.

W innym wyobrażeniu biblioteka przywodzi na myśl nieco mroczne sale zastawione pod sufit ciężkimi dębowymi regałami, na których stoją pozłacane, oprawione w skórę tomy o pożółkłych stronnicach. Bibliotekarz koniecznie musi być zgarbionym starcem o twarzy bez wyrazu. Zazwyczaj jest on strażnikiem tajemnic skrywanych przez biblioteczne korytarze. Równie dobrze biblioteka może być symbolem nudy i siermiężności lub też pasjonującej przygody. Prze-

¹ Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie.

siadują w niej klasowe kujony i nieco przykurzone stare panny bądź poszukiwacze przygód i starszankowie. Tyle w kwestii stereotypów. Stereotypy jednak zawierają w sobie ziarno prawdy, ale tymczasem zbyt nie upraszczając, trzeba uznać, że biblioteki są zjawiskiem złożonym i wielowymiarowym. Nie bez powodu Jorge Luis Borges² widział w bibliotece model Wszechświata. Nie bez powodu też w książkach i filmach bywa ona sceną, a czasem i bohaterką najbardziej niecodziennych wydarzeń.

Jednak biblioteka jest miejscem przyjaznym i inspirującym, które odwiedza się z przyjemnością, choćby po to, by spotkać się z przyjaciółmi lub uczestniczyć w jakimś wydarzeniu kulturalnym. Biblioteka jest miejscem czytania i działania, rozbudza ciekawość świata. Czytanie uczy myślenia, cierpliwości i skupienia, pobudza wyobraźnię, rozwija język, wzbogaca słownictwo. Działalność współczesnej biblioteki wykracza poza tradycyjne wypożyczanie książek. Daje ona dostęp do rzetelnej informacji i wiedzy za pośrednictwem różnych mediów. Książki, czasopisma, Internet, płyty, kasety pozwalają dotrzeć do nieznanych pojęć i idei, poznać nowe miejsca i dzieła, uczestniczyć w kulturze i tworzyć ją. W bibliotece można realizować swoje pasje, pogłębiać zainteresowania, wspólnie z innymi podejmować różne inicjatywy.

1. Organizacja Biblioteki WSD w Koszalinie

Każda biblioteka ma swój charakter. Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie jest biblioteką naukową, teologiczną, kościelną. Z jej profilu wynika podstawowe zadanie, jakim jest możliwie kompletne gromadzenie publikacji teologicznych ukazujących się w Polsce. Biblioteka gromadzi również periodyki nauk

² Jorge Francisco Isidoro Luis Borges Acevedo (ur. 24 sierpnia 1899 r. w Buenos Aires, zm. 14 czerwca 1986 r. w Genewie) – argentyński pisarz, poeta i eseista, jedna z najbardziej charakterystycznych postaci literatury XX wieku. Publikował krótkie eseje, opowiadania i poezję. Jego dzieła literatury i myśli humanistycznej stały się obiektem wnikliwych analiz i licznych interpretacji, wymykając się jednak jakimkolwiek klasyfikacjom i odrzucając wszelkie dogmaty. Ociemniały w wieku pięćdziesięciu pięciu lat pisarz zawsze był postacią kontrowersyjną.

http://pl.wikipedia.org/wiki/Jorge_Luis_Borges, 12.06.2012.

humanistycznych z takich dziedzin, jak: religioznawstwo, filozofia, historia, psychologia, pedagogika, a także najważniejsze obcojęzyczne publikacje teologiczne, zwłaszcza o charakterze słownikowym i encyklopedycznym. Biblioteka gromadzi systematycznie pozycje na temat współczesnej problematyki teologicznej Kościoła katolickiego, a także – w mniejszym zakresie – innych Kościołów chrześcijańskich.

Utworzenie biblioteki łączy się z powstaniem Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, które zostało erygowane 25 marca 1981 roku. Pierwszymi opiekunami biblioteki byli ks. Emil Wojtal oraz kolejni księża prefekci studiów³. Od 29 września 1995 roku funkcję dyrektora pełnił ks. dr Jerzy Chęciński, któremu to Biblioteka WSD zawdzięcza swój obecny kształt. Od 2003 roku stanowisko dyrektora objął ks. dr Tadeusz Ceynowa, będący zarazem dyrektorem Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej i wykładowcą historii Kościoła.

Od 1994 roku pracownicy biblioteki pracują w systemie MAK, który umożliwił zautomatyzowanie wszystkich procesów bibliotecznych całej sieci: gromadzenia, opracowania i udostępniania oraz usług informacyjnych. Obecnie korzystają z programu MAK w wersji 4.3b w formacie MARC21. Od października 2009 roku biblioteka korzysta z Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych, której dystrybucję prowadzi Federacja FIDES. Wszystkie procesy biblioteczne w Bibliotece WSD są w pełni zautomatyzowane. System oferuje użytkownikom zdalny dostęp do elektronicznych źródeł informacji naukowej, takich jak czasopisma elektroniczne oraz bazy elektroniczne. W ramach swej działalności biblioteka oferuje dostęp i umożliwia korzystanie z zasobów następujących baz danych:

- baz danych tworzonych w systemie MAK: katalog książek, czasopism, artykułów, prac magisterskich i dyplomowych, multimediiów;
- baz bibliograficznych on-line: FIDKAR (katalogi bibliotek kościelnych, katalogi starych druków, katalogi polskie, katalogi zagraniczne, katalogi prac dyplomowych, bibliografie z FIDES, bibliografie z Biblioteki Narodowej) oraz KARO – Katalog Rozproszonych

³ Nie wydano specjalnego dekretu erygującego bibliotekę w Wyższym Seminarium Duchownym.

Bibliotek Polskich, Virtueller Katalog Teologie und Kirche (VThK), Karlsruher Virtueller Katalog (KVK), bazy on-line Federacji FIDES; – czasopism elektronicznych oferowanych przez ZBC „Pomierania” oraz przez Księgozbiór Wirtualny Federacji FIDES.

System biblioteczno-informacyjny Biblioteki WSD tworzą: czytelnia książek i czasopism, magazyny książek i czasopism, magazyn rezerw, magazyn starodruków oraz stanowiska komputerowe dla czytelników i pracowników. Oczywiście warto tutaj wspomnieć, że Biblioteka WSD jest jednostką organizacyjną spełniającą nie tylko zadania dydaktyczne, usługowe i naukowe, ale również duchowe. Pełni funkcję ogólnodostępnej biblioteki oraz ośrodka informacji naukowej. Służy nie tylko klerykom i wykładowcom seminarium duchownego, ale również studentom świeckim Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, osobom duchownym z terenu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, studentom innych uczelni. Jest również otwarta na potrzeby wszystkich użytkowników zainteresowanych naukami teologicznymi i humanistycznymi.

Na przestrzeni prawie trzydziestu lat działalności Biblioteka WSD zgromadziła ponad 74 tys. woluminów drukowanych zwartych (książek), 670 tytułów czasopism (w tym czasopisma obcojęzyczne), 1 031 prac magisterskich oraz dyplomowych, trzydzieści dwie mapy ścienne⁴, ponad 900 multimediiów (płyty kompaktowe) i siedemdziesiąt pięć starodruków. Wśród starodruków znajdują się pozycje o różnej tematyce, m.in. biblijnej, liturgicznej, dogmatycznej, moralnej, homiletycznej, ascetycznej oraz filologicznej. Cztery z nich to dzieła szesnastowieczne, jedenaście pochodzi z XVII wieku, sześćdziesiąt zaś z wieku XVIII⁵.

Biblioteka obsługuje około 700 użytkowników. Do dyspozycji czytelników jest czterdzieści miejsc w czytelniach. Ze zbiorów udo-

⁴ Oprócz map ściennych posiadamy zbiór map historycznych Pomorza Zachodniego od XVI do XXI wieku, wydanych przez Wydawnictwo Dokument – Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego z 2005 roku.

⁵ T. Ceynowa, *Katalog starych druków Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie*, w: *Biblioteki i archiwa kościelne na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej. Zarys problematyki*, pod red. G. Wejman, Szczecin 2005, s. 229-243.

stępnianych na zewnątrz korzysta aktualnie ponad 550 zarejestrowanych użytkowników.

2. Działalność Biblioteki WSD w Koszalinie

Biblioteka WSD w Koszalinie ciągle się rozwija. Skatalogowana komputerowo całość zbioru, m.in. książek, czasopism, artykułów, prac magisterskich czy multimediów, dostępna jest dla czytelnika nie tylko na miejscu w czytelni, ale również w Internecie. Ponadto katalogi on-line udostępnione są w multiwyszukiwarce FIDKAR⁶.

Biblioteka ma swoją wizytówkę w sieci, którą jest strona internetowa⁷, założona w 2008 roku. Można na niej znaleźć informacje o godzinach urzędowania, o historii biblioteki, zbiorach oraz polecanych nowościach. Dla zainteresowanych dawką humoru polecany jest dział *Opowieści*, w którym zamieszczone są humorystyczne opowieści śp. bp. Ignacego Jeża, pierwszego ordynariusza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Biblioteka WSD należy również do Zachodniopomorskiego Porozumienia Bibliotek (ZBC), które wraz z Książnicą Pomorską w 2008 roku utworzyły Bibliotekę Cyfrową – Zachodniopomorski System Informacji Naukowej i Regionalnej (ZSINiR). Na stronach biblioteki cyfrowej Pomerania możliwy jest dostęp do zdigitalizowanych numerów archiwalnych „Koszalińsko-Kołobrzeskich Wiadomości Diecezjalnych”⁸. Obecnie są dostępne numery KKWD do roku 2002 włącznie⁹. Można je przeglądać za pomocą przeglądarki plików DjVu. Technologie wykorzystywane w bibliotece usprawniły komunikację, styl uczenia, metodę szukania i wykorzystania informacji naukowej.

⁶ FIDKAR – multiwyszukiwarka dla komputerowych baz bibliotecznych, <http://www.fides.org.pl/fidkar>, 12.06.2012.

⁷ Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, <http://www.bibliotekawsd.koszalin.opoka.org.pl/>, 10.04.2012.

⁸ „Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne” (KKWD) wychodzą od 1973 roku. Ukazywały się jako miesięcznik, dwumiesięcznik, a obecnie jako kwartalnik. Można je znaleźć na portalu ZBC Pomerania: <http://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/dlibra>, 10.04.2012.

⁹ Obecnie KKWD są digitalizowane do roku 2011 włącznie.

Skontrum, czyli kontrola zbiorów bibliotecznych, odbyło się w dniach 6-22 lipca 2009 roku. Było to pierwsze i do tej pory jedyne skontrum, jakie zostało przeprowadzone w Bibliotece WSD. Sprawdzono sygnatury i czytywano czytnikiem kody kreskowe książek, uzupełniono brakujące kody kreskowe. Ponadto przedstawiono książki w magazynie, dzięki czemu uzyskano więcej miejsca na nowe zbiory. Następnie opisano numerycznie wszystkie regały książkowe. Po sprawdzeniu stanu posiadania możliwe było wydrukowanie brudnopisu księgi inwentarzowej. Później dokonano korekty zarówno na papierze, jak i w komputerowej bazie książek MAK. Naniesiono poprawki, które pozwoliły na wydruk zgodnej z inwentarzem księgi inwentarzowej i księgi ubytków. Ten historyczny moment dla Biblioteki WSD nastąpił 8 grudnia 2009 roku. Teraz już dokładnie wiadomo, co biblioteka skrywa w swych bogatych zbiorach, a czego jej brakuje.

Biblioteka WSD należy do Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES od 1995 roku (ks. dr Jerzy Chęciński był obecny na I Walnym Zgromadzeniu Federacji 20 czerwca 1995 roku w Warszawie jako członek założyciel). XVI Walne Zgromadzenie Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES odbyło się w Koszalinie w dniach 20-23 września 2010 roku. Biblioteka WSD w Koszalinie gościła uczestników walnego zgromadzenia z trzydziestu dwóch bibliotek członkowskich. Konferencje i obrady odbyły się w Centrum Edukacyjno-Formacyjnym Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej Certus. Ponadto uczestnicy mieli możliwość zwiedzenia najważniejszych zabytków ziemi koszalińsko-kołońskiej, wysłuchania koncertu organowego w koszalińskiej katedrze oraz wypłynięcia w rejs statkiem.

Dzięki uprzejmości Koszalińskiej Biblioteki Publicznej Biblioteka WSD w Koszalinie udostępniała swoje bazy do końca 2011 roku, korzystając z serwera KBP. Od stycznia 2012 roku Biblioteka WSD udostępnia swoje bazy z własnego serwera. Dzięki temu użytkownik ma pełną i aktualną informację dotyczącą np. wypożyczeń.

Biblioteka WSD w Koszalinie prowadzi wymianę międzybiblioteczną książek i czasopism, m.in. „Studiów Koszalińsko-Kołońskich”¹⁰. Corocznie odnawia się prenumeraty czasopism teologicz-

¹⁰ Czasopismo ukazuje się od 1992 roku. Obecnie „Studia Koszalińsko-Kołońskie” redaguje ks. Edward Sienkiewicz. Wydawcą jest Wyższe Seminarium Duchowne w Koszalinie.

nych, regionalnych i humanistycznych, powiększa się księgozbiór poprzez zakup nowości książkowych oraz książek ofiarowanych przez darczyńców. Na bieżąco wystawiany jest kiermasz książki używanej – tzw. nowości antykwarycznych. Ponadto biblioteka prowadzi swoją kronikę, w której zapisywane są najważniejsze wydarzenia z życia biblioteki.

Z okazji czterdziestolecia diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej ks. dyrektor Tadeusz Ceynowa i pracownicy Biblioteki WSD przygotowują do wydania w roku 2012 książkę będącą zbiorem listów pasterskich biskupów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Zakończenie

Trudno sobie dziś wyobrazić edukację – nie tylko prowadzoną metodą tradycyjną – bez dostępu do światowej informacji naukowej, bez zasobów wiedzy zgromadzonej w książkach i przede wszystkim w bazach danych. Zwłaszcza zdalna edukacja musi bazować na elektronicznym dostępie do informacji. Biblioteka WSD, jako biblioteka naukowa, bardzo aktywnie reaguje na zmieniające się potrzeby informacyjne swoich użytkowników, wykorzystując do ich realizacji najnowsze osiągnięcia technologiczne.

Biblioteka, jako miejsce pracy studentów i kadry naukowo-dydaktycznej oraz każdego zainteresowanego użytkownika, powinna być miejscem wymiany myśli, miejscem spotkań integrujących społeczność, a nawet miejscem relaksu. Powinna być duszą uczelni i jednocześnie nadawać jej odpowiednio wysoki prestiż. Przyszłą rolę biblioteki będzie głównie zapewnienie materiałów do pracy naukowej i dostępu do informacji. Ponadto będzie się dążyć do stworzenia środowiska sprzyjającego nauce, uwzględniającego różnorodność stylów kształcenia: zarówno indywidualnego, jak i grupowego. Istotne jest także szkolenie użytkowników w zakresie korzystania z usług bibliotecznych, a zwłaszcza posługiwania się elektronicznymi źródłami informacji.

Na zakończenie, aby przybliżyć wizualnie Bibliotekę WSD w Koszalinie, zamieszczono poniżej krótki wiersz i galerię zdjęć.

Biblioteki kościelne

Biblioteka – to przeżytek, stare księgi i zabytek!
Mówią dzisiaj tak niektórzy, zapatrzeni w świat cyfrowy.
I nie przyjdzie im do głowy,
że te słowa powtarzając, sami siebie ośmieszają.

Niechaj wyjdą wreszcie z domu i nie mówiąc nic nikomu,
biblioteki próg przekroczą. Cuda się ukażą oczom!
Każdy książkę potrzebuje, naukowych czy powieści,
by czytelnik miał co czytać, biblioteka wszystko zmieści.

Szkolne, gminne i publiczne – biblioteki są wciąż liczne.
Wielu jednak zapomina, że wśród wszystkich księżnic w kraju
są też inne biblioteki – nazywają się kościelne.
Co?! Kościelne? O mój Boże! Nowoczesne? Być nie może...
Jedna, druga... sześćdziesiąta... Liczyć dalej już nie zdołam.

Zgromadzone są w FIDESIE – że im tyle działań chce się?
I spotkania, i narady, myśleć o tym nie dam rady.
Komputery, starodruki – nie dorównam im nauki!
A we wrześnie w różnych miastach spotykają się co roku,
doświadczenia by wymienić i dorównać innym kroku.

Żeby digitalizacja na porządku dziennym była,
i by nikt dziś już nie myślał tak o naszych bibliotekach:
że kościelna – zacofana, na sześć spustów zamykana,
że dostępna jest nielicznym, księżom, siostrom czy klerykom.

Bo to nie jest prawdą wcale. Nie to, że się tutaj chwale...
Ale... Każdy o tym się przekona,
jeśli tylko mocno zechce, do naszego wejść dziś grona.
Tak więc zajrzyj, czytelniku, do kościelnej biblioteki.
Doradzimy, wyszukamy, pomożemy jak najlepiej.

Monika Zielonka
Koszalin, 18 lutego 2012 roku

Galeria zdjęć¹¹

Fot. 1. Logo Biblioteki WSD w Koszalinie

¹¹ Fotografie pochodzą z archiwum Biblioteki WSD w Koszalinie (2010-2012).

Fot. 2. Księga inwentarzowa

Fot. 3. Wypożyczalnia

Fot. 4. Wejście do czytelnia

Fot. 5. Czytelnia książek

Fot. 6. Pracownice Biblioteki WSD

Fot. 7. Czytelnia aktualnych czasopism

Fot. 8. Nowości antykwaryczne

Fot. 9. Starodruk z XVI wieku autorstwa M. Kromera

Fot. 10. Magazyn starodruków

Fot. 11. XVI Walne Zgromadzenie FIDES w Bibliotece WSD
(20-23 września 2010 r.)

Fot. 12. XVI Walne Zgromadzenie FIDES w Koszalinie
(20-23 września 2010 r.)